

Lausunto hallituksen esitykseen perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta

1311/03.035.0350/2021

PETULTK 16.12.2021 § 12

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/12948/2019

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee terveydenhuoltolain muuttamista hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi ja ns. hoitotakuun tiukentamiseksi hyvinvointialueen järjestämisvastuulle siirtyvää perusterveydenhuollon avosairaanhoidoa ja suun terveydenhuoltoa koskien. Hoitoon pääsyä koskeva sääntely koskisi myös korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuoltoa ja vankiterveydenhuoltoa. Hoitotakuun tiukennus koskisi sekä fyysisiä että psyykkisiä terveysongelmia.

Perusterveydenhuollon saatavuus on ollut vuosia yksi Suomen terveydenhuoltojärjestelmän suuria haasteita. Hoitoon pääsyn odotusajat sekä voimassa olevan lainsäädännön määräajat ovat kansainvälisesti verrattuna varsin pitkät. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti säädetään perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta, osana terveystalouden sisällöllistä uudistusta.

Parhaillaan on meneillään hyvinvointialueiden valmistelu tavoitteena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakenteellisen uudistuksen toimeenpano. Palveluiden järjestämisvastuun on tarkoitus siirtyä hyvinvointialueille 1.1.2023. Samanaikaisesti on käynnissä myös palveluiden sisällöllinen uudistaminen, muun muassa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma ja EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmasta rahoitettava Suomen kestävä kasvun -ohjelma, jonka avulla kehitetään vuosina 2022–2025 sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta sekä puretaan hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa. Kolmantena lisätyönä normaalin perustyön ohella on terveydenhuollon työntekijöillä hoidettavana koronapandemia ja siihen liittyvät koronarokotukset.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla luonnoksella hallituksen esitykseksi tiukennettaisiin hoitoon pääsyn määräaikoja. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa kiireettömään tutkimukseen tai hoitoon pääsyn määräaika lyhenisi kolmesta kuukaudesta seitsemään päivään siitä, kun on tehty arvio hoidon tarpeesta. Seitsemän vuorokauden määräaika koskisi hoitotapahtumia, jotka liittyvät sairastumiseen, vammaan, pitkäaikaissairauden vaikeutumiseen, uusien oireiden esilletuloon tai toimintakyvyn alenemiseen. Tähän seitsemään päivään lasketaan mukaan myös lauantait, sunnuntait ja mahdolliset arkipyhäpäivät. Laissa säädettäisiin myös hoitoon pääsystä silloin, kun palvelu ei ole tämän määräajan piirissä. Suun terveydenhuollossa hoitoon pääsyn määräaika lyhenisi kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen.

Seitsemän vuorokauden määräaika perusterveydenhuollossa ei koskisi hoito- tai kuntoutussuunnitelman mukaisia hoitotapahtumia, asiakasryhmään liittyviä seuranta- ja tarkastuskäyntejä taikka terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja kuten terveysneuvontaa,

terveystarkastuksia tai matkailun vuoksi annettavia rokotuksia eikä palveluihin liittyviä todistuksia. Seitsemän vuorokauden määräaika ei myöskään koskisi perusterveydenhuollossa toimivan muiden lääketieteen erikoisalojen kuin yleislääketieteen erikoislääkärin vastaanottokäyntejä.

Hoitotakuun tiukennus on tarkoitus tulla voimaan 1.4.2023, hyvinvointialueiden käynnistyttyä vuoden 2023 alussa. Hoitoon pääsyä koskeva sääntely koskisi myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon sairaanhoitopalveluita. Erikoissairaanhoidon hoitotakuun määräaikaan ei ehdoteta muutoksia. Hoitoon pääsystä perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa säädettäisiin jatkossa omassa pykälässään, mutta sääntelyn sisältöä ei muutettaisi.

Esityksessä ehdotetaan tiukennettavaksi perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn määräaikoja. Potilaan tulisi olla mahdollista saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys perusterveydenhuollon toimintayksikköön ja saada yksilöllinen arvio hoidon tarpeesta. Perusterveydenhuollon kiireettömässä sairaanhoidossa ensimmäinen hoitotapahtuma tulisi järjestää seitsemässä vuorokaudessa, jos hoitotapahtuma kuuluu hoitotakuun tiukennusta koskeviin hoitoihin. Suun terveydenhuollossa hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu tutkimus tai hoito tulisi järjestää kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun arviointi hoidon tarpeesta on tehty. Laissa olisi lisäksi säännöksiä niitä tilanteita varten, joissa potilas on ensin ohjattu muun terveydenhuollon ammattihenkilön kuin lääkärin tai hammaslääkärin vastaan.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että kehittämällä moniammatillisia sosiaali- ja terveyskeskuksia, joissa hyödynnetään digitalisointia ja etäpalveluja sekä tuodaan vastaanotto toimintaan uudella työnjaolla eri ammattilaisten työpanosta ja erityistason konsultaatioita, voidaan tavoite nopeammasta hoitoon pääsystä saavuttaa noin 1 000 yleislääkärin työpanoksen lisäyksellä.

Lakivalmistelussa on arvioitu, että perusterveydenhuollon avosairaanhoidon vastaanottokäyntien lisääntymistä aiheutuva lisäystarve olisi ammattiryhmittäin noin 495 lääkärin ja noin 420 sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan henkilötyövuoden panosta ensimmäisenä toimeenpanovuonna eli vuonna 2023. Seuraavana vuonna tarve olisi hieman suurempi tarkoittaen 605 lääkärin ja 455 sairaanhoitajan henkilötyövuoden panosta ja 620 lääkärin ja 425 sairaanhoitajan henkilötyövuoden panosta vuonna 2025. Tällä hetkellä hoitoon pääsyssä on vaikeuksia erityisesti lääkärille, joskin alueiden välillä on vaihtelua.

Tällä hetkellä Pirkanmaalla kuntien välillä on suuria eroja sekä terveydenhuollon henkilöstöresurssien määrässä, että henkilöstön saatavuudessa. Osassa Pirkanmaan terveyskeskuksia pääsee jo tällä hetkellä hoitoon alle viikossa, osassa siihen voi mennä yli 50 vuorokautta. Suun terveydenhuollossa on useissa kunnissa pulaa suuhygienisti- ja/tai hammaslääkäriresursseista, ja siitä johtuen haasteita jo nykyistenkin hoitotakuun määräaikojen kanssa.

Lausuntokierroksen avulla on tarkoitus saada kunnista myös ajantasaisia

tietoa hoitoon pääsyn tilanteesta ja hoitotakuun toimeenpanon vaatimista resursseista alueilla.

Lausunto

Ehdotettu hoitotakuun tiukennus on hyvä ja kannatettava tavoite. Tällä hetkellä ollaan kuitenkin tilanteessa, jossa terveydenhuollon henkilöstö on erittäin kovilla meneillään olevan pitkäkestoisen koronapandemian ja siihen liittyvien koronarokotusten hoitamisen, hyvinvointialuevalmistelun sekä meneillään olevien lukuisten kehittämishankkeiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpula on myös yhä paheneva. Edellä kuvatussa tilanteessa Pirkanmaan hyvinvointialueen käynnistyttyä, sen omat resurssit menevät toiminnan alkukuukausina vuonna 2023 organisaation perustehtävien hoitamiseen ja uuden organisaation kriittisimpien käytännön asioiden turvaamiseen.

Erialaisten hoitotapahtumien – tiukennetussa hoitotakuussa hoidettavien ja muiden – erittely aiheuttaa tarpeen muuttaa potilastietojärjestelmien kirjaamista ja tilastointia, josta seuraa huomattavaa terveydenhuoltohenkilöstön koulutustarvetta ja väestön informointitarvetta. Tällä hetkellä potilastietojärjestelmiin ei ole mahdollista hoitotapahtumia kirjata lakivalmistelun mukaisesti jaoteltuina, eikä siten niistä saada tilastotietoja raportointivelvollisuuden hoitamista tai valvontaa varten. Laissa on myös velvoite raportoida tiedot kuukausittain hyvinvointialueen nettisivuille yksikkökohtaisesti, ja raportoinnissa pitää pystyä erittelemään alle seitsemän vuorokauden hoitotapahtumien saatavuusajat erillään muista hoitotapahtumista.

Parhaillaan on meneillään myös iso ja paljon IT-osaajia koko maassa työllistävä hyvinvointialueiden tietojärjestelmien yleinen yhteensovittaminen ja kehittäminen, joka käyttää pitkäaikaisesti pääosan IT-osaajien resursseista. Potilastietojärjestelmien kehittäminen vastaamaan hoitotakuun tiukentumisen raportointivaateisiin, vaatii vielä merkittävän kehittämistyön kaikkiin perusterveydenhuollon käytössä oleviin tietojärjestelmiin.

Hoitotakuun tiukennus 1.4.2023 alkaen edellyttäisi hyvinvointialueille siihen erikseen kohdennettuja riittäviä lisämäärärahoja, jotta hyvinvointialue voisi ostaa lisäpalveluita joko kilpailutetuilla sopimuksilla, palveluseleleillä tai hyvinvointialueiden välisillä ostoilla. Nykyisillä kunnista siirtyvillä henkilöstöresursseilla hoitotakuun tiukennusta esitetystä aikataulussa ei ole mahdollista toteuttaa.

Lain valmistelussa huomioidut taloudelliset vaikutukset ovat tulleet aliarvioituiksi, eikä lain valmistelussa esitetyt henkilöstöresurssien lisäykset ole riittäviä hoitotakuun tiukennuksen hoitamiseksi. Ei etenkään, kun tulee huomioida, että tosiasiallisesti hoitotakuun tiukennuksessa on maksimissaan viisi päivää aikaa vastata lain vaatimukseen, kun palveluita ei edellytetä tuotettavaksi viikonloppuisin tai arkipyhinä, mutta ne lasketaan mukaan seitsemään päivää. Julkisesta terveydenhuollosta on lähtenyt paljon osaajia pois ja olisi tärkeää saada kehitettyä terveystalv palveluita ja työntekijöiden työ määrää kohtuullisemmaksi, jotta senkin avulla saataisiin hyviä osaajia avoimeksi tuleviin virkoihin ja toimiin.

Hoitotakuun tiukennuksen alkamista ehdotetaan siirrettäväksi siten, että

hoitotakuun tiukennukseen tulisi riittävät lisäresurssit käyttöön 1.4.2023 alkaen ja siitä aikaisintaan vuoden päästä 1.4.2024 alkaen hoitotakuun tiukennus astuisi voimaan edellyttäen, että henkilöstöresurssit on saatu vahvistettua riittäviksi ja että potilastietojärjestelmät on kehitetty vastaamaan raportointivelvollisuuden hoitamisen ja valvonnan tarpeita. Hoitotakuun tiukennuksen alkaminen vuoden 2023 puolella on riski senkin vuoksi, että hyvinvointialueiden erittäin lyhyen valmisteluajan vuoksi on tällä hetkellä olemassa uhka myös siitä, että hyvinvointialueidenkin käynnistymistä joudutaan siirtämään vuoteen 2024.

Valmistelija: hallintoylilääkäri Tarja Marjamäki

Ehdotus: Perusturvalautakunta yta päättää antaa edellä olevan lausunnon hallituksen esitykseen perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkitään, että Helena Nord poistui tämän pykälän aikana.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta sekä edeltäpäin ilmoitettuna aikana 17.12.2021 yleisessä tietoverkossa www.parkano.fi julkaistusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Parkanossa 17.12.2021

Virallisesti:

Terhi Lehtonen, pöytäkirjanpitäjä

PARKANON KAUPUNKI

MUUTOKSENHAKUKIELTO
Oikaisuvaatimus / kunnallisvalitusLiitetään
otteeseen /
päätökseen

Muutoksen- hakukielto ja sen peruste	☒	Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, Kuntalain (410/2015) 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta
	☐	Muu peruste: